

ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА НАУЧНО ЖУРИ
ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
НА ОНС „ДОКТОР“
ПО ДОКТОРСКА ПРОГРАМА:
„ФИНАНСИ, ПАРИЧНО ОБРЪЩЕНИЕ,
КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА (ФИНАНСИ)“

РЕЦЕНЗИЯ

Рецензент: доц. д-р Красимира Борисова Славева, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, катедра „Статистика и приложна математика“, научна специалност „Статистика и демография“.

Автор на дисертационния труд: Вахан Ахаси Бохосян, задочна докторантура, обучение финансирано от държавата, по област на висше образование: 3. Социални, стопански и равни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, докторска програма: „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

Тема на дисертационния труд: „Повишаване стойността на застрахователната компания чрез презастраховане като инструмент за управление на капиталите“

Научен ръководител: проф. д-р Стоян Проданов

Основание за изготвяне на рецензията: участие в състава на научно жури, утвърдено със заповед №50 от 20.01.2023 г. на Ректора на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов и решение на факултет „Финанси“ Протокол № 5/ 19.01.2023 г.

Настоящата рецензия е изготвена съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в България, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Представеният дисертационен труд на тема “Повишаване стойността на застрахователната компания чрез презастраховане като инструмент за управление на капиталите“ с автор Вахан Ахаси Бохосян е в обем от 172 страници, от които 167 страници чист текст и 5 страници библиографска справка. В структурно отношение са обособени увод (3 стр.), изложение в три глави (161 стр.), заключение, оформено като изводи и препоръки (3 стр.), цитирани и използвани източници са 97 бр., от които 74 на английски език и 23 на български език, приложения (няма). В основния текст на изследването са представени 39 фигури и 5 таблици.

Темата на дисертационния труд е изключително актуална и значима, защото адекватното управлението на капиталите и повишаването на стойността на застрахователната компания са много важни, а разглеждането на презастраховането като инструмент за постигането им и съпоставката му с другите капиталови и финансови инструменти е недостатъчно изследвано в този аспект. В условията на нарастващи регуляторни изисквания към застрахователния сектор относно платежоспособността, управлението на риска и на капитала, инвестициите, качеството на активите задълбоченото изследване на презастраховането е изключително важно и полезно и дава решения както с теоретичен, така и с практико-приложен характер.

Ползите от такова изследване могат да бъдат по отношение на науката, застрахователните компании, регуляторните органи, застрахованите лица, инвеститорите, стабилността на финансовия сектор и дори на националната икономика.

Обект на дисертационния труд са активите и капиталите на фирмата, в частност дългосрочни и дълготрайни такива, собствени капитали, застрахователния портфейл и най-вече дела на презастрахователите, както в активите, така и в пасивите.

Предмет на дисертационния труд са начините за повишаване на стойността на застрахователната компания чрез подобряване на капиталовата структура, използвайки оптимални нива на презастраховане.

Изследователската цел е да се опише в синтезиран вид познанието и теоретичните модели по темата и на тази основа да се анализира текущото състояние и актуалните тенденции в презастрахователните продукти и да се докажат хипотезите за преимуществата и ползите от презастраховането пред допълнително набрания капитал. За изпълнението на поставената цел са формулирани 4 изследователски задачи:

- Сравнение и съпоставка на видове капитал и презастраховане и тяхното въздействие;
- Анализ на застрахователен портфейл и ефекта от презастраховането върху крайния технически резултат
- Определяне на параметри за оценка и измерване на ефективността застрахователната дейност и на презастрахователните продукти спрямо нуждите и капиталовите изисквания на компанията
- Предлагане на варианти за оптимизиране на презастрахователната програма и повишаване на платежоспособността на застрахователната компания.

Поставените задачи дават ясна ориентация за съдържанието на дисертационния труд и кореспондират с поставената изследователска цел.

Изследователската теза на дисертационния труд, е че чрез оптимизиране на нивата на презастраховане и в повечето случаи при закупуване на допълнително презастраховане може да се постигне повишаване на стойността на застрахователната компания в резултат на понижаване на регуляторните капиталови изисквания за разполагаеми собствени средства и/или капиталови облекчения и намаляване нуждата от набиране на допълнителен акционерен капитал или подчинен дълг.

Методологията, въз основа на която е изготвен дисертационния труд се основава на редица научноизследователски методи като: дедуктивния метод, метода на анализ и синтез, дескриптивна статистика и исторически метод, сравнителен анализ със схематично илюстриране и таблично представяне, както и утвърден статистически инструментариум.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Дисертационният труд следва утвърдилата се като стандартна структура, включваща въведение, три глави, заключение, списък с цитираната литература и приложения. Заглавието е формулирано добре и насочва към проблемите, които ще бъдат разисквани – същността и особеностите на управлението на капиталите във фирмата, презастраховането, разкривайки същността, особеностите и възможностите му както за управление на риска, така и за управление на капиталите на застрахователните компании. Авторът дава обстоен отговор на въпросите какви са основни детерминанти, кои са подходящите методи за моделиране и анализиране, какви са очакваните ефекти.

Дисертацията се характеризира със задълбоченост на изследването, логическа обвързаност между отделните глави, като следва логическата последователност на научното изследване – първо се изясняват методическите основи на управление на капиталите и риска в застрахователно дружество, след това се пристъпва към

характеризиране на презастраховането като стратегически инструмент за управлението на активите и пасивите на застрахователно дружество и накрая се представят възможности за проектиране на оптимална презастрахователна програма.

В увода добре е обоснована актуалността и значимостта на темата. Изпълнени са всички формални изисквания по отношение на задължителните елементи и много коректно са дефинирани обекта, предмета, целта, задачите, основната теза на изследването, ограничителните условия.

В първа глава на дисертационния труд са представени теоретико-методологическите основи на управление на капиталите и риска в застрахователно дружество, като от една страна е извършен задълбочен преглед на теоретичните концепции е изяснена същността на капиталовата структура, а от друга страна, те са разгледани в контекста на действащата регуляторна рамка и нейните специфични особености. Акцентира се върху източниците на капитал, цената на капитала, създаването и измерването на стойност в застрахователното дружество, стратегиите за управление и оптимизиране на капиталите. Проследен е регуляторния подход при финансов анализ на застрахователното дружество и въздействието на презастраховането. Изяснени са основните принципи на риск мениджмънта в застрахователното дружество и трансфера на рискове, като се акцентира върху същността и методите за оценка на риска, важността на управлението на риска в контекста на директивата „Платежоспособност II“. Представени са видовете рискове и прилаганите методи за управлението им чрез хеджиране, трансфер, диверсификация, както и интегрирането на управлението на риска и управлението на капитала. Специално внимание е отделено на характеризирането на моралния рискове и въздействието на конфликта „принципал-агент“.

Втора глава е посветена на изясняването на презастраховането като стратегически инструмент за управлението на активите и пасивите на застрахователно дружество. Задълбочено и аргументирано са представени същността, възникването и философията на презастраховането, видовете презастраховане и параметрите на покритие, традиционното презастраховане чрез стандартни договори, нетрадиционното презастраховане чрез алтернативни структурирани решения. Изключително високо познавателно значение има разглеждането на презастраховането като метод за управление на капиталите и компетентното и аргументирано представяне на характеристиките, особеностите и ползите от прилагането на такъв подход.

В трета глава са разгледани възможностите за проектиране на оптимална презастрахователна програма. Изяснена е добавената стойност на презастраховането чрез представяне на ключови показатели за ефективност и индикатори за създаване на стойност, както и за оценка и въздействието на презастраховането върху стойността на застрахователната компания и на икономическа оценка на добавената стойност на презастраховането. Познавателната същност и полезност на изследването се повишава с представянето на различни модели за оценяване на презастрахователни продукти и открояването на техните предимства и недостатъци, характеризирането на основните етапи в процеса на оптимизиране на презастрахователната структура за повишаване стойността на застрахователната компания, анализирането на потребностите от капитал и възможностите за неговото осигуряване, изготвянето на модел за оценка на презастрахователното въздействие, оценка на риска и необходимия капитал за неговото покритие, начините за калкулиране на цената на капитала и оценяване необходимото презастрахователно покритие, оптимизиране на капиталовата структура.

В заключението в синтезиран вид са представени основните изводи от извършеното изследване. Формулираните изводи съответстват на поставените задачи, показват тяхното изпълнение и много точно отразяват извършеното от автора.

В библиографската справка са включени общо 97 литературни източници, от които 23 на български език, 74 на английски език. В дисертацията използвани са

термини, определения, мнения, данни, методи и др. са използвани коректно и са отразени чрез цитиране на съответната страница и в списъка с използваната литература. С богатата библиографска справка авторът показва висока степен на познаване на публикациите по изследваната тема. Техническото оформяне е на високо ниво.

Посоченото дотук ми дава достатъчно основания да твърдя, че дисертационният труд е добре структуриран, има логически издържано изложение, което следва поставената цел и изследователски задачи. Използвана е подходяща методология, формулирани са изводи, заключения и препоръки. Дисертационният труд се характеризира със сериозна задълбоченост на обхвата на изследването, както от теоретично, така и от практико-приложно и методологично естество. В процеса на изследването докторантът е разкрил особеностите и специфичните черти на обекта на изследване, анализирал е в детайли научните достижения и успешно е достигнал до откряване на нерешените проблеми в областта управлението на капитала, презастраховането и управлението на риска в застрахователните компании. Дисертационният труд има добър научен стил, използвани термини са използвани коректно и това ясно показва високата степен на познаване на същността и съдържанието им. Методологията на изследването е адекватна на поставените цели и задачи, налице задълбочено познаване на изследваната проблематика и ясно се вижда и значителният практически опит на докторанта. Докторантът е изпълнил поставената цел и демонстрира умения за боравене с научни понятия, формулиране на изводи и обобщения, стремеж към критичен анализ и научен стил на изложението. Авторът изразява позиция по изследваната проблематика, която подкрепя с цитирана литература, обобщения и коментари. Налице са авторови постижения и приносни моменти. Техническото и нагледното оформяне на дисертационния труд е на високо ниво – за визуализация на важни аспекти от изследването са използвани подходящи форми за представяне – схеми, таблици, графични изображения.

Авторефератът е разработен в обем от 36 страници и е добре структуриран, съдържа необходимите елементи и информация, които съответстват на съдържанието на дисертационния труд, отразяват постигнатите резултати от автора и основните приносни моменти.

Към дисертационния труд са приложени четири самостоятелни публикации – 2 статии и 2 доклада от национални научни конференции. Представените публикации включват важни части от дисертационния труд и съдържат значими резултати от проведеното научно изследване, което дава основания да се счита, че дисертацията е апробирана и популяризирана във висока степен.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни приноси, които надграждат теоретичните и емпиричните изследвания в областта на финансите и по конкретно по отношение на разглеждането на презастраховането като инструмент за управлението на капитала на застрахователните дружества. Като постижения на автора и основа за извеждане на приносни моменти се откряват:

1. Обоснована е актуалността на проблематиката в контекста на съвременните регуляторни изисквания и режими на счетоводно отчитане на застрахователната дейност.
2. Изследването сравнява собствения капитал с допълнителни подчинени хибридни дългове и презастраховане по редица показатели като цена, риск трансфер, риск на контрагента, ликвидност, въздействие върху разполагаемия капитал и регуляторните капиталови изисквания, влияещи върху капиталовата структура, възможността за икономически ръст, изглаждането и стабилизирането на финансовия резултат спрямо отделните отчетни периоди, което е и сред основните предназначения и цели на презастраховането.

3. Посочват се практически приложими аспекти на ползите от презастраховането за капиталовата адекватност и финансово състояние на застрахователните дружества.
4. Разглеждат се особеностите при финансов анализ на застрахователно дружество и различните гледни точки към капитала на дружеството.

Считам, че формулираните от автора приноси са реално постигнати, показват основните достойнства на дисертационния труд и са свързани с обогатяване на съществуващите знания и приложението им в практиката.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Подробното запознаване с дисертационния труд ми дава основание да обобщя, че в него няма допуснати съществени пропуски, неточности или противоречия. По отношение на дисертационния труд, неговото съдържание и достигнатите изводи нямам критични бележки и препоръки. Считам, че дисертационният труд обогатява наличното знание, съдържа значими идеи и са постигнати реални резултати, които са с висока степен на полезност. Въпросът, който отправям е свързан с насоки за бъдеща изследователска работа по темата: Въз основа на извършеното изследване и практическия Ви опит в сферата на застраховането представете съвременните тенденции в развитието на презастрахователния инструментариум?

V. Обобщено заключение и становище.

Рецензираният дисертационен труд на тема “Повишаване стойността на застрахователната компания чрез презастраховане като инструмент за управление на капиталите“ представлява цялостно самостоятелно научно изследване с теоретико-приложен характер по актуален и значим проблем. Докторантът демонстрира солидни теоретични знания и умения за провеждане на задълбочено научно изследване. Считам, че дисертационният труд съдържа значими научни и научно-приложни приноси и напълно отговаря на изискванията и критериите за придобиване на образователната и научната степен „доктор“ от Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане в СА „Д. А. Ценов“. Всичко това ми дава основание с убеденост да дам категорично положителна оценка по откритата процедура и да предложа на членовете на почитаемото Научно жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (финанси)“ на докторант Вахан Ахаси Бохосян.

Дата: 20.02.2023 г.

Рецензент:

(доц. д-р Красимира Славева)